

Насловне стране светских медија последњих дана окупира случај изненадне смрти извесног Махмуда ал Мабхуха, у хотелској соби у Дубаију. Публицитет је такав да су неке друге неке вести, попут питања испоруке напредних руских противваздушних система Ирану, или напредовања НАТО трупа у офензиви у Авганистану гурнуте у средишње делове издања. Медији се такмиче у изношењу нових детаља: јављало се да је лице убијено гушењем, да је било изложено електрошоковима, да је убијено смртоносном ињекцијом. Затим је шеф локалне полиције показао снимке сигурносних камера и скениране пасоше осумњичених. Након тога се прва претпоставка претворила у тврдњу, засновану на суми мање или више логичних аргумената, да су га убили агенти једне од израелских тајних служби, Мосада; пише се о демаршима неких европских влада због злоупотребе пасоша; да су у вези са злочином ухапшена двојица Палестинаца, запослених у фирми Мохамеда Дахлана, бившег шефа безбедности за област Газе, који је пред Хамасом морао да побегне у Рамалу; да је рахметли Махмуд начинио грешку када је у Дамаску, где му је било стално боравиште, авион и хотел резервисао интернетом; да је за план путовања знала само једна једина особа у целом Хамасу, његов секретар. Коначно, лондонски *Сандеј Тајмс* – ко би други – износи да је ту смрт почетком јануара ове године ауторизовао израелски премијер Нетанјаху, од раније познат по томе што је одобрио покушај смакнућа Халида Мешала. Покушај у Јордану који се завршио страшном бруком.

Немам, међутим, намеру да о томе пишем, иако је све што има везе са фамозним Мосадом великом броју читалаца занимљиво не мање од конструкција о Светом гралу или Темпларима: мистерија је одувек добро продавала књиге, новине и филмове. Начелно говорећи, то је игра хипотезама, чему никада нисам био склон. Исто тако немам, признајем, никакву обуку, одслушан семинар или макар курс из области безбедности, па бих ствар оставио упућенијима каквих, верујем, у нас има довољно. Уместо интересантним спекулацијама, почео бих досадним појмовима.

Ко је ко и шта је шта

У домаћим медијима с временом су се усталила два непрецизна израза: „Палестина“ и „Косово“, за две територије које претендују на државност и место у систему УН. Док је у потоњем случају све више-мање јасно, односно дефиниција одражава доминантну дилему српске политике, у првом случају потребна су, ради бољег разумевања процеса о којем пишем, нека ситнија објашњења. Никаква Палестина као међународно призната држава или субјект међународног права не постоји и не ваља је мешати са сталним

представништвом Палестинске ослободилачке организације у УН. Постоји Палестинска самоуправна власт (Palestinian National Authority) која је дефинисана Споразумом из Осла (*Declaration of Principles*, Вашингтон 13. септембар 1993), Каирским споразумом (*Cairo Agreement*, 4. мај 1994) и Споразумом у Таби (*Taba Agreement*, 8. септембар 1995, познат и као *Осло 2*).

[\[1\]](#)

Територије на којима је самоуправна власт требало у пуној или ограниченој мери да се примењује као и сва остала питања требало је да се решавају прелазним споразумима, док се преговорима о трајном статусу коначно не реше кључна питања: јеврејских насељеника, палестинских избеглица, Јерусалима, граница и (међународно-правног) статуса спорних територија и власти над њима. Осло процес прекинут је септембра 2000. године избијањем Друге интифаде. Консеквентно томе не постоји никакав „палестински председник“ или „председник Палестине“.

[\[2\]](#)

То су међународно-правне датости, као што је Резолуција СБ УН 1244 међународно-правна датост, свиђала се коме или не, кршио је макар ко и макар како. Оно што чини фундаменталну разлику је чињеница да је Палестинска аутономија створена договором Израела и ПЛО, док је тзв. Косово настало настало једностраним проглашењем након диктата којег данас још само необавештени или наивни називају посредовањем. [\[3\]](#)

Палестинска држава, дакле, постоји само као циљ постављен 24. јуна 2002 којег тек треба досегнути: *My vision is two states, living side by side, in peace and security* [\[4\]](#), из чега се изродио обновљени израелско-палестински преговарачки рад на основу *Мапе пута ка миру* који је, у оквиру тзв. *Анаполис процеса*, уродио *Олмертовим предлогом* решења. Уз ту чињеницу треба, међутим, имати у виду постојање мешовите израелско-америчке групе (формиране 2003. године), која је у погледу јеврејских насеља на Западној обали (у Јудеји и Самарији)

[\[5\]](#)

постигла разумевање да Израел неће градити нова насеља, али да ће на основу природног прираштаја проширивати постојећа. То је фактички уграђено у текст писма које је исти тај амерички председник упутио премијеру Израела Аријелу Шарону 14.

априла 2004. године, у којем прихвата корекцију границе између Израела и Палестинске самоуправне власти (претпостављене „Палестине“) у складу са реалношћу.

[\[6\]](#)

Немир и страст

Пропаст Осло процеса и Друга интифада, током које је Израел под управом Ариела Шарона систематски уништавао инструменте власти Палестинске аутономије, не мање од ендемичне корупције и неспособности Фатаха да организује достојну управу и ниво социјалних услуга, довеле су до јачања исламистичких партија, у првом реду Хамаса. Унилатерално повлачење израелске војске и насељеника из области Газе септембра 2005. довело је до нових компликација, укључујући и почетак ракетирања прилежућих области Израела. Након победе на изборима јануара 2006. Хамас није позитивно одговорио на услов да се одрекне тероризма, призна раније уговоре ПЛО и одрекне се доктрине уништења Израела. [\[7\]](#)

Постоје две занимљиве корелације: између нивоа насиља према Израелу и победа деснице на изборима те између (не)успеха палестинских преговора о националном јединству и жестине сукоба. Хисбалахово ракетирање и Хамасова кампања бомбашима самоубицама одлучно је допринела избору прве владе Нетанјахуа; Друга интифада на власт доводи Ариела Шарона; Други либански рат и ракетирање југа Израела – поново Нетанјаху. Приближно је и у погледу палестинског националног јединства. Први договор Хамаса и ПЛО постигнут је у ноћи 24. на 25. јун 2006, али је већ следеће пропао. Тада је, након упада у Израел кроз прокопани тунел, у заточеништво у коме се и данас налази одвучен војник Гилад Шалит (то је у извесној мери инспирисало Хисбалах да начини сличну грешку и испровоцира Други либански рат). То је довело до жестоких ваздушних напада Израела на област Газе и одвођења у „административну детенцију“ дела Хамасових посланика у Законодавном савету. Копнена интервенција је спречена на инсистирање Египта. [\[8\]](#)

Други договор о националном јединству постигнут је, на иницијативу саудијског краља, фебруара 2007 у Меки. Многим заклетвама пред Алахом и саудијским краљем није, авај, постигнуто више од привременог затишја у сукобима који су кулминирали Хамасовим превратом у Гази, средином јуна исте године, изгледа према инструкцијама које је руководство у Дамаску директно дало оружаном крилу. Паравојне формације Хамаса надвладале су Фатах који је доминирао регуларним оружаним јединицама Палестинске самоуправне власти, док је у Палестинској ослободилачкој организацији доминирајући Фатах, којег води реис Палестинске самоуправне власти Махмуд Абас, заузврат што

похапсио, што разјурио, присталице Хамаса из Законодавног савета и других институција на Западној обали (Јудеји и Самарији) и подухватио се растурања политичких и оружаних ћелија покрета.

Још једна од тешких последица Хамасовог преврата је готово херметичка изолација области Газе коју је Израел, уз подршку Блискоисточног квартета и прећутну сагласност дела арапских држава, почео да проводи с копна и с мора, осим на једном делу, граници и граничном прелазу према Египту у подручју града Рафе. Тим граничним прелазом је по повлачењу израелске војске и насељеника из области Газе септембра 2005, на основу уговора којег је у новембру од Ариела Шарона изнудила Кондолиза Рајс да би ојачала Абаса, требало да управљају службе Палестинске самоуправне власти уз подршку контролора ЕУ, и израелски општи надзор. По Хамасовом преврату, обавеза Египта да на том подручју строго контролише људе и робу, према постојећим уговорима прерасла је у обавезу да границу држи затвореном.

Хамасова реакција на изолацију била је вишестрана. Испод границе је проширена мрежа тунела којима се шверцовала најразличитија роба, гориво, али и оружје; поведен је рат ракетама против израелских насеља и градова у близини, упоредо са покушајима напада на граничне прелазе и упада испод, или преко границе према Израелу; поведена је опсежна пропагандна акција у којој је страдање Палестинаца у области Газе, на велико узнемирење арапске улице и нелагодност арапских режима, приказивано искључиво као израелски хибрис помогнут Западом и неким арапским колаборантима. Иако се Египат никада није баш озбиљно потрудио да заустави шверц тунелима, Хамас је, у другој половини јануара 2008. године, за врхунац пропагандне акције одабрао да експлозивом и булдожерима поруши део пограничног зида. Врхунац хаоса био је моменат када су локалне вође Хамаса, упркос египатској одлуци да без примене насиља спрече преласке и обнове гранични зид, прошетали кроз гранични прелаз.

Палестинско помирење и рат у Гази

Египат је покушао да проблем страдања Палестинаца у Гази реши путем два везана процеса: затишја (*тахидија*) између Хамаса и других фракција са Израелом, те обновом преговора и постизањем договора, којим би било обновљено национално јединство међу Палестинцима. Та политика је била координисана са премијером Ехудом Олмертом, који је интензивирао преговоре које је у оквиру *Анаполис процеса* водио са Махмудом Абасом о уговорном решењу израелско-палестинског проблема, као кључној контроверзи у израелско-арапском мировном процесу. Након значајног ангажмана египатског шефа безбедносних служби, и главног преговарача за

палестинска питања Омара Сулејмана, затишје је достигнуто 19. јуна,

[\[9\]](#)

али, до споразума којима је обустава сукоба требало да да шансу, није дошло. У исто време текли су, уз посредовање Турске, преговори Сирије, која је домаћин Хамасовог руководства у изгнанству, са Израелом.

Преговори о помирењу пропали су током новембра 2008. због одбијања Хамаса да прихвати распуштање свих оружаних формација у корист легалних, дакле оних које су дефинисане уговорима са Израелом из деведестих, као и због инсистирања да се у јануару 2009. одрже избори за реиса, али не и за Законодавни савет Палестинске самоуправне власти. У савету су располагали већином према резултатима избора од јануара 2006 године. С пропашћу тих преговора Хамас је најавио да Махмуд Абас, што се њих тиче, од 9. јануара 2009. године више није реис. Преговори Олмерта и Абаса пропали су јер је Абас одбио решење које му је у септембру понудио Олмерт, како је из палестинских извора могло да се чује, зазирајући од чињенице да је израелски премијер, оптерећен корупционашком афером и катастрофално ниским рејтингом, у том моменту управљао владом у оставци. Не треба у то сумњати, али стоји и аргумент да Абас није желео да пред изборе прихвата обавезе у којима је решења за нека врло болна питања, попут Јерусалима или размештаја избеглица, он можда могао да прогута, али која никако нису могла да буду по вољи палестинској улици, значајном делу Фатаха и ПЛО, а да не говоримо о Хамасу, Палестинском исламском џихаду и другима.

После пропасти преговора о националном помирењу уследио је рат у Гази, који је, између осталих последица, довео и до прекида преговора између Сирије и Израела. Према основним условима договора из јуна, Хамас је требало да одустане од ракетирања и даљег шверца наоружања, док је Израел требало да одустане од контраакција и да омогући неограничен увоз горива, грађевинског и других материјала, потребних за обнову привредног живота у области. Египат је требало да са своје стране границе пресече шверцерске канале. Хамас је одмах најавио да спречавање шверца превазилази могућности обласне власти, као и да неће силом терати друге фракције да се примирја држе. То је дало сасвим довољно повода Израелу, што је на Блиском истоку више-мање уобичајено, да се својих обавеза држи једнако верно. Хамас је време искористио, не само да консолидује власт и набави знатне количине војног материјала, већ и унапређене ракете којима је доцније тукао Ашдод и Беершеву, док је Исламски Џихад повременим лансирањима руглу извргавао израелски политички центар који се припремао за изборе. [\[10\]](#) Непосредан повод за прекид затишја био је упад израелских војника у погранични појас Газе 4. новембра, и погибија шесторице припадника Хамасове милиције које су тамо затекли. У периоду до 21. децембра из области Газе у Израел лансирано је укупно 225 ракета типа „Касам“ и 170 мина. Вође Хамаса су до петка 19. децембра у неколико наврата најавиле да покрет не намерава да продужи неформално затишје. [\[11\]](#) То је била одлучујућа грешка.

Израел је имао много разлога да нападне, а Египат више нити један аргумент којим би

могао да га одврати. Стекли су се сви услови да безбедносни кабинет процени да је дошло време за одлучну војну акцију.

[\[12\]](#)

Рат Израела и Хамаса почео је у суботу 27. децембра 2008 у 11.30 по локалном времену (10.30 СЕТ) ваздушним нападом 60 авиона на 50 полицијских и паравојних инсталација, а завршио се у недељу 18. јануара 2009. у 02.00 објавом премијера Ехуда Барака о једностраном прекиду ватре. Израелска страна је сукоб провела у две фазе: од 27. децембра до 3. јануара текла је фаза ваздушних удара, од 3. јануара до примирја, фаза копненог напредовања уз ваздушну подршку. Током читавог периода израелска морнарица је пружала подршку нападајући циљеве у обалском појасу, док је у медијима вођен интензиван пропагандни рат („рат за перцепције“). Према Извештају Голдстонове комисије током сукоба живот је међу Палестинцима изгубило између 1.166 и 1.444 особа: према Хамасовим изворима, 1.444 особа, према влади Израела 1.166, а према невладиним организацијама између 1.387 и 1.417. Погинуо је један израелски цивил и 10 војника, од чега четворица од „пријатељске ватре“. Колико је тачно цивила погинуло није могуће прецизно утврдити, јер стране ту категорију другачије дефинишу. На пример, у случају 240 полицајаца, од којих је 99 погинуло у првом налету авијације, Израел сматра да је поступао потпуно легитимно. Претпоставља се да је број погинулих цивила креће око половине укупног броја жртава.

Од лошег на горе

Египат се још једном подухватио постизања услова затишја између Израела и Хамаса, што је довело до разумевања да ће Израел да проводи мере изолације, Египат да контролише границу и спречава шверц оружја, а Хамас да се уздржи од лансирања ракета и спречи друге фракције да их лансирају. Каиро је истовремено обновио рад на постизању споразума о националном јединству, али је напор био узалудан, у мају, када је Абас био спреман да жрвује премијера Фајада, и у октобру 2009. када је Хамас одбио формалне и садржинске детаље понуђеног решења. Повод да одустану од церемоније потписивања уговора којег је срочио Египат, нађен је у Абасовом покушају да избегне да се потврдно изјасни у погледу иницијативе да се Голдстонов извештај, [\[13\]](#) који оптужује Израел и Хамас за ратне злочине током рата у Гази, упути на Савет Безбедности УН. Представници Хамаса су најавили да се, приликом заказаног потписивања, 25. октобра у Каиру, неће руковати са „америчком и израелском марионетом“. Да ствар буде гора, јавно је речено да документ којег су добили на потпис не одговара ономе који је дат шефу њиховог политбиора Халеду Мешалу, што је увредило и Омара Сулејмана, и Хоснија Мубарака, и Египат као државу.

[\[14\]](#)

Веома налик догађајима у мају, када је Абас Фајаду дао мандат да састави нову владу,

резултат још једног неуспелог договарања био је Абасово заказивање избора за реиса и Законодавни савет за 24. јануар 2010 године. Хамас је одговорио да изборе може да држи на територији коју контролише, али не и у Гази. Стога су и ти избори, сазвани сагласно закону да морају бити расписани најмање три месеца пре истека четворогодишњег мандата Законодавног савета и једну годину ванредно продуженог мандата реиса, пропали. Њихово провођење би значило коначно формално одвајање Западне обале од Газе. Коначно, Махмуд Абас је почетком новембра најавио да не намерава да се поново кандидује на изборима, да би затим у кратком следу потврдио да одбија да призна Израел као јеврејску државу, што је Нетанјахуов услов, као и да одбија да настави преговоре са Израелом док се градња у насељима (под тим, за разлику Нетанјахуа, подразумева и источни део Јерусалима) потпуно не обустави. У јавности се подгревала прича да би по узору на тзв. Косово могло до дође до неуговорне декларације независности. Такође се такође помињала могућност израелске интервенције у Гази: не недостаје ни чарки ни најави израелских генерала.

Између Рафе и Нага Хамаде

Како Израел не намерава да чини уступке Хамасу, већ намерава да га бије када год претера, Египат се нашао не само пред значајним међународним и унутрашње политичким проблемом, већ и у положају да буде одговоран за ситуацију на коју не може одлучно да утиче. Будући да му се политичко, организационо и паравојно руководство налази у Дамаску, Хамас не одустаје од своје верско-идеолошке *zerosumgame*, већ, будући да није део ПЛО и није признао уговоре ПЛО и Израела, област држи у суштинском међународно правном вакууму, политичкој и економској изолацији. Како Израел не окупира област и не сноси одговорности које је сносио у време војне управе или уговора из Осло процеса, изузев хуманитарне, Египат се нашао између чекића мировног уговора из 1979. године, којим му је враћен посед Синаја и наковња немогућности да, у недостатку палестинског националног јединства на међународним уговорима прихватљивој платформи, инсиситира да Израел испуни у међувремену проширене обавезе које проистичу из погодбе Бегина и Садата у Кемп Дејвиду у 1978.

Хамас, кратко речено, слаби Египат и на спољњем и на унутрашњем плану. Као прво, финансирају га, наоружавају, тренирају и политички подржавају регионални политички и идеолошки ривали Иран, Сирија, њихово чедо Хисбалах. То подрива углед и стратешки угрожава земљу, која себе с много разлога сматра водећом у арапском свету. Као друго, Хамас је локално модификована подружница Муслиманске браће, водеће египатске опозиционе снаге у политичком и концептуалном смислу. То подрива стабилност власти, јер арапска улица уопште и египатска напосе, рецимо то благим речима, не подноси ни Израел ни Јевреје [15], па је пријемчива за пропаганду како исламиста тако и радикалних арапских националиста.

Египат је у дугом периоду трпео прекоре Израела и САД, према којима има дефинисане државне обавезе и права, због порозне границе испод које Хамас набавља војни материјал. Колико год да је дипломатских негодовања одатле долазило, она су била у оквиру међународно правног и политичког, изговарана са много такта и уважавања и кроз механизме којима саобраћају организоване државе. Ти притисци нису били опасни по власт и поредак, нису мирисали на израелски барут, и могли су да се оправдају очајним стањем изоловане популације којег Хамас злоупотребљава. Вероватно је да би их трпео и даље да је ствар с тунелима остала у приватним рукама. Данас Хамас располаже властитим системом тунела који функционише тако добро, да може да преноси количине робе у обиму који осталим власницима тунела некада лукративан посао више не чини исплативим.

Уз то, снажни су спољни и унутрашњи притисци да се Хамасу отворено пружи политичка, војна и економска подршка. Они нису само дипломатске, већ су идеолошке, панарапске и исламистичке, те безбедносне природе. Египат је дуго балансирао, али чини се да је Мубараку и владајућој гарнитурџи доста те и такве игре: помагани из арапских (Сирија) и муслиманских (Иран) земаља, гласни захтеви изнутра воде ка нереду у коме би највише могло да профитира опозиционо Муслиманско братство. Египат то више не може да трпи. Да подсетимо: ова година је изборна за представничка тела, а у следећој се проводе председнички избори. У тој 2011. години решаваће се и судбина Судана, односно питање да ли ће се хришћанско-анимистички југ референдумом издвојити у засебну државу. Египатски интереси у Судану су немерљиви. Ако оставимо по страни вероватно отварање питања прерасподеле водних квота и друге могуће последице по национално, верски и племенски сложене државе региона у којем су изворишта Нила, издвајање југа вероватно би водило још жешћој исламизацији северног дела земље.

Тај проблем је директно повезан са проблемом Хамаса, јер се материјалом снабдева, о трошку и уз организациону помоћ Ирана, преко Судана и египатске територије. [\[16\]](#) Тај канал се развио толико да не може са сигурношћу да се тврди, јер је јасно да уздуж и пореко постоје добро организоване мреже криминално и идеолошки мотивисаних кријумчара, да држава у потпуности контролише ситуацију ни у долини Нила. На Синају је стање такво да не би недостајало аргумената да се квалификује као „ограничен утицај централне власти“. Учестано се догађају тешки инциденти између локалног, у лукративан посао умешаног бедуинског становништва и власти, укључујући и нападе на полицијске станице, заробљавање државних службеника, погибије граничара. Према неким информацијама, Бедуини су посао са традиционалног и свима прећутно прихватљивог шверца египатског хашиша у Израел, поред најразличитије робе, горива, оружја и експлозива проширили и на шверц људи из подсахарске Африке у Израел, и жена из Израела ка Египту. Постоје сумње да би у том мрачном послу могла да постоји и

трговина органима. Прилике су такве да је Израел одлучио да активира дуго одлагану идеју оградe, налик оној која постоји према областима Палестинске националне власти, на читавој дужини границе.

[\[17\]](#)

Египат се томе не противи докле год Израел, што је његово суверено право, зида са своје стране међе.

Слабост државе у подручју Синаја огледа се не само у терористичким нападима у Таби и Шарм ел Шеикху, већ и у томе што је Хисбалах организовао обавештајно-терористичку мрежу, која је, између осталих, за циљ изгледа имала спектакуларану акцију ометања пловидбе Суецким каналом. Проваљена је почетком априла прошле године на основу израелских и других иностраних информација. Власт Каира не показује знаке слабости само пред радикалним исламистичким деловањем у области Синаја, већ и на југу, куда се транспортује наоружање за Хамас. Масакр Копта који се у верски мешовитој Нага Хамади, дубоко на југу, догодио за Божић, не показује да се ради о изолованом инциденту, већ о врху леденог брега: египатски извори преносе да су неки могли да преживе да им је била указана у помоћ у болници у коју су благовремено довезени, као и то да су напади на хришћане и њихову имовину нису изузетак већ тужно правило.

Велико спремање се ради у пролеће

Египат је одлучио да на изазов одговори на два основна правца: први је затварање границе ка области Газе 18 метара дубоким гвозденим зидом, други је уништавање шверцерске инфраструктуре у земљи. Повод за акцију је смрт војника којег је почетком године, приликом „хуманитарног“ нереда на Рафи, снајпером убијен из области Газе. Хамас је моментално покренуо пропагандну контракампану: Египат прави „зид смрти“, нема милости за народ којег Израел без икаквог разлога гуши и малтретира, већ му се у недељу придружује, градња треба да буде заустављена и због арапске и због исламске и због хуманитарне катастрофе коју таква политика доноси. Аргументи су имали значајног одјека у арапским државама чији су владари преко државних и контролисаних медија, било зато што их ништа не кошта или зато што нето профитирају, пожурили да Каиру предоче изразе негодовања. Већи проблем од Арапа за Египат у овом случају представљају две неарапске државе. Иран се преко Сирије, Хисбалаха и мреже агената већ одавно поставио као један од најзначајних чиниоца у израелско-арапском сукобу, с тим да га га не посматра као територијално-политички, већ верско-политички проблем. Као да шиитски Иран није довољна мирођија у израелско-арапском кускусу, кувању се прикључила и сунитска Турска, која отвара врата Хамасу сразмерно јачању савеза са Сиријом и урушавању под националистичким владама грађених стратешких односа са Израелом.

Очекивано, Хамасови аргументи пали су на плодно тло египатске улице. Каиро је одлучио да делује када су инострани захтеви да се од градње металног зида одустане добили значајну подршку у делу интелектуалне јавности и секуларне опозиције, што се подударило са изборном скупштином Муслиманског братства на којој је превагу однело конзервативно, радикалним схватањима ближе крило покрета.

Реакција власти у Каиру на дрскост Хамаса и оних који га подржавају састоји се од контрапропаганде, претњи и хапшења. Прва група аргумената односи се на природу, права и обавезе Египта. Египат није фундаменталистичка творевина па да његова политика превазилази државне границе, докле год и где год муслимана има. Суверена држава, да би то уопште била, мора да контролише своју територију и границе, поготово ако је на то обавезана мировним уговором, какав је постојећи с Израелом, који у члану 3. јасно предвиђа да ће обе стране „предузимати да обезбеде да дела или претње ратом, непријатељством или насиљем не потекну или не буду почињена са њихове територије“ од било кога против „становника, грађана и имовине“ обе стране. С обзиром да би изостанак испуњавања суверних обавеза Египта у погледу Хамаса и границе према области Газе, осим деградације државе саме, за Израел могао да буде *casus belli*, то више није питање наклоности или политике, већ је према узроцима, природи и могућим последицама питање националне безбедности. Речима председника Мубарака 23. јануара 2009:

„... ми никада нећемо прихватити било какво непоштовање наших граница, било какву повреду наше територије или нишањење на наше војнике или инситуције.“

Арапске и муслиманске приговоре због зида Египат је одбацио аргументима који обухватају палестинску и регионалну димензију проблема. Нико међу Арапима и другима није за Палестинце учинио нити чини колико Египат, али да би могао да настави, нужно је да Хамас прихвати предложену платформу националног јединства, уместо да поткопава границу и тиме суверенитет заштитника. Арапске и регионалне силе продужују и увећавају патње Палестинаца да би их користиле у властите сврхе. Ситуација у коју је Египат доведен захваљујући Хамасу је веома неповољна: супротстављање међу рајом популарној политици конфликта доводи га у непријатну позицију пред домаћом, арапском и муслиманском јавношћу, док га прихватање такве политике увлачи у нежељен сукоб са Израелом. Не треба да се заборави, а власти блиски коментатори на ту чињеницу асоцирају, да је Египат неспреман ушао у Шестодневни рат (до којег је, у основи, употребом Фатаха довела Сирија) и катастрофално га изгубио. Мубарак стога јасно поручује: „Египат неће попустити под притиском или изнудом, неће дозволити анархију на својим границама или терор и уништење на својој земљи.“

[18

1
Порука је јасна да јаснија не може бити, а пажљив читалац ће лако видети да се односи

подједнако на сиријско-ирански блок, Турску, Израел и опозицију. Један од коментатора се није устезао да Израел подсети на снагу египатске војне силе, и чињеницу да Египат није потписник конвенција о хемијском оружју.

Место, време и начин на који је председник Мубарак саопштио да промена у државној политици, какву је наставио да води након погибије Анвара ал Садата, неће бити: обраћање високим официрима полиције поводом дана службе, крајње је озбиљна порука која је почела да се реализује готово моментално, најпре хапшењем терористичке групе далеко од Синаја, а затим и привођењем кључних људи Муслиманског братства. Таква ће политика, очигледно, бити настављена у дужем периоду. Не треба сумњати да ће имати одређене консеквенце на изборни процес, али ... Египат није либерална демократија.

Нема алтернативе

Египту је тешко да прихвати идеју да Газа до даљег буде остављена у изолацији да би се уложило у све гласније изговаран приступ *Прво Западна обала*. Тај приступ подразумева подршку изградњи државних институција према

Мапи пута

и плану премијера Фајада, уз сепаратне договоре са Израелом, који би за први циљ имали враћање безбедносних и других надлежности на стање претходеће 1. септембру 2000 године. Иако је приступ прагматичан, за уздржаност Каира постоји неколико разлога: ако би у процесу подржао изборе који се не одвијају и у области Газе, радио би на прекидању формалног јединства Палестинске самоуправе. То би Нетанјахуу могло да повода да уговоре Осло процеса тумачи ништавним у целини или у деловима па да, на пример, код преговора са Абасом инсистира на формулацијама којима би област Газе била дефинисана као „привремено окупирана област ПНВ“ или слично, с правног становишта можда оправдано, али несумњиво иронично и неприхватљиво. Ако не би ишао тим путем, ствар би, уколико изостану израелски уступци као први резултати преговора о коначном решењу за палестинске територије, могла да се измакне контроли, било у виду самораспуштања Палестинске самоуправне власти или самопроглашења независности према косовском моделу. И у једном и у другом случају вода би текла на воденицу утицајног Гјоре Еиланда

[\[19\]](#)

који је образложио идеју да се палестинске области, након задовољења израелских одбрамбених и демографских потреба (читај: насеља), припоје Јордану те да се формирају „Сједињене државе Јордана“.

[\[20\]](#)

Египат нема реалну алтернативу политици палестинског јединства и споразума са Израелом. Абас је на Мубараково инсистирање најпре пристао да се радни контакти са Израелом одржавају на ниском нивоу, дакле, искористио је могућност да попусти и Египат задржи као кључни ослонац. Затим је прихватио да се врати преговорима, индиректним додуше, надајући се да ће политичким карактером нејаки Биби Нетанјаху да попусти пред Обамом, који је ушао у другу годину мандата. Са своје стране, Египат је током претходних неколико недеља Хамасу, тиме и Сирији, јасно предочио да прилагођавање предложене платформе палестинског националног споразума не долази у обзир. Очигледно је да до пробоја у том погледу може да дође уколико саудијски краљ буде имао успеха у напорима да Сирију, која је поново преовладала у Либану, широм отворила врата Турској, и поново успоставила дипломатске односе са Вашингтоном, измири са Египтом. То би, везано за ток иранске кризе, био велики помак за Арапе: Нетанјаху би изгубио значајан део маневарског простора којег је до сада углавном користио да измигољи Обама. Не треба се, ипак, заносити превеликим надама. Могло би то, можда, да буде dostatно да он с Палестинцима након бескрајног затезања начини (нисам рекао и да проведе) макар један прелазни споразум, колико да ствар буде померана с мртве тачке. За било шта озбиљније данашњем Израелу треба велика коалиција Ликуда и Кадиме уз подршку левице, можда и другачији политичар на месту премијера.

Мубарак је ставио до знања да ће Египат догађаје, где год и у којем год правцу се развијали, дочекати спреман.

---

[1] Уобичајено је да се назива Палестинска аутономија (ПА), што и сам често чиним.

[2] Употреба појма председник за Јасера Арафата и Махмуда Абаса је крајње условна. Наиме, Денис Рос, лични изасланик председника Клинтона за Блиски исток суочио се 1. маја 1994 у Каиру са следећим проблемом: палестински и израелски преговарачи нису могли да се сложе да ли ће аутономија имати председника или председавајућег. Рос је предложио да титула буде *реис*, арапска реч која може да се преведе и овако и онако. Dennis Ross, *The Missing Peace. The Inside Story of the Fight for Peace*, New York, 2004, 134. И сам сам био недовољно смотрен употребљавајући израз „председник“, подразумевајући да и други разумеју колико је тај термин непрецизан, у ранијим текстовима.

[3] But a decade ago the United States and NATO launched an unprovoked, aggressive and illegal war to detach Kosovo from Serbia, and two years ago formally recognized Kosovo's independence after pushing a sham negotiating process with independence as the predetermined outcome. Doug Bandow, Poking the Bear, *The National Interest*, 01.15.2010,
<http://www.nationalinterest.org/Article.aspx?id=22774>

[4] Џорџ Буш је истом приликом рекао и следеће: And when the Palestinian people have new leaders, new institutions and new security arrangements with their neighbors, the United States of America will support the creation of a Palestinian state, whose borders and certain aspects of its sovereignty will be provisional until resolved as part of a final settlement in the Middle East

[5] Користим оба назива за област. “Западна обала“ се назива подручје Мандатне Цисјорданије које је током Арапско-израелског рата 1948/1949 запосео Јордан, да би их током Шестодневног (Јунског) рата 1967 преузео Израел. „Јудеја и Самарија“ је назив који користе Израелци и чија употреба садржином и формом на идеолошком и политичком плану условно може да се пореди са употребом појма „Косово и Метохија“ у Србији.

[6] In light of new realities on the ground, including already existing major Israeli population centers, it is unrealistic to expect that the outcome of final status negotiations will be a full and complete return to the armistice lines of 1949, and all previous efforts to negotiate a two-state solution have reached the same conclusion. It is realistic to expect that any final status agreement will only be achieved on the basis of mutually agreed changes that reflect these realities.

I know that, as you state in your letter, you are aware that certain responsibilities face the State of Israel. Among these, your government has stated that the barrier being erected by Israel should be a security rather than political barrier, should be temporary rather than permanent, and therefore not prejudice any final status issues including final borders, and its route should take into account, consistent with security needs, its impact on Palestinians not engaged in terrorist activities.

As you know, the United States supports the establishment of a Palestinian state that is viable, contiguous, sovereign, and independent, so that the Palestinian people can build their own future in accordance with my vision set forth in June 2002 and with the path set forth in the roadmap.

[7] Са жаљењем што морам преко сваког доброг обичаја сам себе да цитирам Siniša Stefanović, О nevoljama prve islamističke vlade, *NSPM Online*, http://starisajt.nspm.rs/koment2006/2006_sstef_hamas1.htm

[8] О томе детаљно Siniša Stefanović: Затворенички документ: Abasova pobeda nad Hamasom?, *NSPM Online*, http://starisajt.nspm.rs/koment2006/2006_sstef_abas1.htm

[9] Током 2006. године на Израел је испалено 2550 пројектила, док је у периоду фебруар-јун 2007, до затишја проглашеног 19. Јуна 2008, погођен 2891 пут. У периоду од хамасовог преузимања Газе до примирја погинуло је 400 палестинаца и 7 Израелаца.

[10] Израелском политичком центру нарочито су тешко падали ефекти ракетирања Сдерота. Становништво тог слабо развијеног места углавном чине сефардски (блискоисточни) Јевреји, уз знатан број имиграната из бившег СССР. То је подгревањем у Израелу вазда присутне објезде да ашкенаска елита (политички центар) не мари ни за сефарде ни за имигранте јачало обраћње деснице двема себи традиционално склоним групама.

[11] Док је рат висио у ваздуху и Израел проводио класичне мере заваривања, каква је дозвола професионалним војницима на југу да искористе слободне дане до краја године, Махмуд Захар је 22. децембра позвао да се примирје продужи под условом да Израел омогући слободно кретање робе преко граница Газе, снабдевање електричном енергијом и престане са упадима у Газу и Западну обалу. То је, наравно, у датом тренутку било нереално, јер би испало да Израел не само попусти под притиском већ прихвата било какву улогу Хамаса у односу на области ПА које нису под његовом директном контролом.

[12] Ужи безбедносни кабинет чинили су премијер Ехуд Олмерт, министар иностраних дела Ципи Ливни и министар одбране Ехуд Барак. Ципи Ливни се два дана пре напада

Пише: Сениша Стефановић
уторак, 09 март 2010 19:30

вратила из Египта где јој, очигледно, није пренет задовољавајући одговор Хамаса. Та је посета касније послужила Хасану Насралаху из Хисбалаха, који нема одговорности као Сирија или Иран, да бирано увредљивим речима оптужује Египат и Мубарака лично за злочиначко удруживање са „ционистичким режимом“.

[13] Разлог за Абасову неодлучност је била претња Израела да неће да разговара са оним који га тужи. Када је пукла брука и на њега се сручила лавина негововања Абас више није имао узмака, али ни Нетанјаху право оправдања да га малтретира.

Узгредно сам прикупио обимну грађу која се односи на то питање и која би могла да буде занимљива онима који се баве међународном правдом уопште и Међународним кривичним судом у Хагу обашка. Има довољно да се постави солидна основа за озбиљан дипломски рад из међународног права. Уступићу је коме год стручном и заинтересованом. Редакција је у поседу моје адресе, па се њој, молим, тим поводом и обратите.

[14] Моји драги критичари ће и ове ауторе, верујем, оптужити да су сарадници Mossad-а, али то није мој проблем: Abdullah Iskandar, Hamas and Reconciliation, *Dar al Hayat*, Wed, 21 October 2009
<http://www.daralhayat.com/portalarticlendam/68444>
и Saleh al Naeimi, Hamas Demands Guarantees before Reconciliation, *Asharq Alawsat*, 20/10/2009,
<http://www.aawsat.com/english/news.asp?section=1&id=18540>

[15] У том погледу су веома занимљиви резултати које износи *Pew Research Center's Global Attitudes*, на основу истраживања проведеног у мају и јуну 2009. године на узорку од 1000 људи пропорционално распореду град-село.

Негативан став према Јеврејима: Јордан 97%, палестинске територије 97%, Египат 95%, Либан 98% (98% сунити и шиити, 97% хришћани); међутим израелски Арапи 35% уз 56% који имају позитиван став.

Поверење у Махмуда Абаса у 2007 и 2009: Египат (са 67% на 33%), Jordan (са 53% на 33%); палестинске територије (са 56% на 52%) у Гази (са 69% на 51%).

Подршка Хамасу: Јордан 56%, Египат 52%; палестинске територије 52% негативно и 44% позитивно (У Гази 37%, на Западној обали 47%), израелски Арапи (21%).

Подршка Хисбалаху: Египат (43%), Јордан (51%), палестинске територије (61%), израелски Арапи (27%); у Либану 35% (сунити 2%, хришћани 18%, Шиити 97%)

Турска је посебно занимљива: „веома негативан“ став према Јеврејима је скочио са 32% у 2004 на 73% у 2009. Негативан став према хришћанима има 68% испитаних (други на листи, Египат, 49% неагивно 51% позитивно); истовремено, међутим, позитиван став према Хамасу има 5%, а према Хисбалаху свега 3%.

[16] Према првим информацијама 27 јануара и 11 фебрара 2009 израелске беспилотне летелице нападе су и уништиле два конвоја оружја који су се под пратњом Иранаца кретали ка северу. Према нешто доцнијим информацијама постојао је напад на један конвој у два налета, изведен авионима ф15 и ф16, док су беспилотне летелице служиле за извиђање ефеката првог удара. Информација да је потпљен брод у Црвеном мору није потврђена.

[17] То не би требало да буде зид, већ жичана ограда опремљена сензорима и видео надзору, каква постоји на добром делу линије одабране за раздвајање.

[18] Following are excerpts from an address delivered by Egyptian President Hosni Mubarak, which aired on Egyptian TV on January 24, 2010.

Hosni Mubarak: Despite Egypt's continuous efforts to revive the peace process and to achieve Palestinian reconciliation, we are subject to blatant attacks from Arab and regional powers, which have never done what Egypt has done for Palestine and the Palestinians.

These powers have never done what Egypt has done for Palestine and the Palestinians, and all

they do is to pretend to support the Palestinian cause, and to trade in the suffering of the Palestinians.

Egypt will not succumb to pressure or extortion, and will not allow anarchy at its borders, or terror and destruction on its soil.

We have ample reliable information. The people who wage these campaigns and who organize rallies in a fellow Arab country in order to attack Egypt are living in houses of glass. If we wanted, we could pay them back in spades, but we do not bother with small fry.

We may tolerate these campaigns of slander and insults, but we will never accept any disregard for our borders, any transgression against our soil, or the targeting of our soldiers and institutions.

The works and engineering fortifications on our eastern border pertain to Egyptian sovereignty, and we will not accept any interference by anyone, whoever he may be.

[19] Генерал мајор (у пензији) Гјора Еиланд је ранији председавајући (2004-2006) Савета за националну безбедност Израела. Пре тога је тридесет и пет година служио у војсци Израела да би активну каријеру завршио као шеф Одељења за стратешко планирање. Тренутно је старији истраживач у Институту за студије националне безбедности у Тел Авиву. Његове су идеје популарне у круговима који се сматрају идеолошко-политичким ослонцем Нетанјахуа.

[20] То је у складу са на израелској десници раширеним схватањем солуције „Јордан је Палестина“, премда не баш како би заговорници изворног схватања то желели. Мало је вероватно да ће Еиландове смеле идеје у догледно време бити прихваћене: јордански краљ Абдулах их је, након многих припремних изјава својих експерата и дипломата, одлучно одбацио. Према тој идеји Египат би уступио 720 квадратних километара територије области Газе, а добио би исто толико од Израела плус саобраћајни тунел и нафтовод испод Еилата и много шта још у технолошком, финансијском и развојном смислу. Тиме би, како је у замену за мир тражено од Бен Гуриона 1949 године, био преко Јордана повезан са азијским потконтинентом.